

Тетяна Дракохруст,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри теорії права та
конституціоналізму

Західноукраїнського національного
університету

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4761-7943>

Кирило Турчинов,

докторант Західноукраїнського
національного університету

ORCID: <http://orcid.org/0009-0005-8620-8770>

АДАПТАЦІЯ ПРОВІДНИХ СВІТОВИХ ПІДХОДІВ ДО АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена аналізу можливостей адаптації провідних світових практик адміністративно-правового регулювання діяльності законодавчої влади в Україні. У контексті євроінтеграції та зростаючих вимог до прозорості, підзвітності та ефективності роботи органів державної влади особливу увагу приділено проблемам, що заважають досягненню цих цілей у діяльності Верховної Ради України.

У статті розглядаються основні принципи адміністративного права, такі як прозорість, підзвітність та захист прав громадян, які становлять основу для ефективного функціонування законодавчої влади. Досліджуються механізми, що застосовуються в країнах ЄС та США, де законодавчі органи успішно інтегрують новітні технології, забезпечуючи відкритість і доступність інформації для громадян.

Автори статті також аналізують існуючі нормативно-правові акти, вказуючи на можливі зміни, що сприятимуть кращій інтеграції іноземних практик. Визначаються виклики та ризики, які можуть виникнути при впровадженні світових стандартів, такі як опір змінам серед чиновників та технічні складнощі.

Окрім цього, запропоновано практичні рекомендації для вдосконалення правового регулювання діяльності Верховної Ради, зокрема через введення нових механізмів громадського нагляду та перегляд процедур роботи комітетів. Висновки дослідження підкреслюють необхідність адаптації світового досвіду для підвищення ефективності роботи законодавчої влади в Україні, що, у свою чергу, сприятиме зміцненню демократичних інститутів та довіри громадян до державних органів.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, законодавча влада, Україна, євроінтеграція, прозорість, підзвітність, ефективність, світовий досвід, механізми громадського нагляду, нормативно-правова база, іноземні практики, демократичні інститути, електронне врядування.

Tetiana Drakokhrust. Kyrylo Turchynov. Adaptation of Leading Global Approaches to Administrative-Legal Regulation of Legislative Power in Ukraine

The article is dedicated to analyzing the possibilities of adapting leading global practices of administrative-legal regulation of legislative power in Ukraine. In the context of European integration and the growing demands for transparency, accountability, and effectiveness of public authorities, special attention is given to the issues that hinder the achievement of these goals in the activities of the Verkhovna Rada of Ukraine.

The article discusses the fundamental principles of administrative law, such as transparency, accountability, and protection of citizens' rights, which form the basis for the effective functioning of legislative power. It examines the mechanisms used in EU and US countries, where legislative bodies successfully integrate innovative technologies to ensure openness and accessibility of information for citizens.

The authors also analyze existing Ukrainian laws and regulations, indicating possible changes that could facilitate better integration of foreign practices. Challenges and risks that may arise when implementing global standards are identified, such as resistance to change among officials and technical difficulties.

Additionally, practical recommendations are proposed for improving the legal regulation of the activities of

the Verkhovna Rada, particularly through the introduction of new mechanisms for public oversight and a review of committee procedures. The conclusions of the study emphasize the necessity of adapting global experience to enhance the effectiveness of legislative power in Ukraine, which, in turn, will contribute to strengthening democratic institutions and public trust in government authorities.

Keywords: *administrative-legal regulation, legislative power, Ukraine, European integration, transparency, accountability, effectiveness, global experience, public oversight mechanisms, regulatory framework, foreign practices, democratic institutions, e-governance.*

Постановка проблеми. Адміністративно-правове регулювання інституту законодавчої влади є одним з основоположних аспектів, що визначає ефективність функціонування демократичної держави. У контексті України цей аспект набуває особливої актуальності у зв'язку з необхідністю реформування системи державного управління відповідно до європейських стандартів, зокрема у рамках інтеграції до Європейського Союзу. Україна вже зробила важливі кроки на шляху до євроінтеграції, проте наявна система регулювання та функціонування Верховної Ради потребує суттєвих змін, які би відповідали сучасним вимогам прозорості, підзвітності та ефективності.

Проблеми адміністративно-правового регулювання законодавчої гілки влади в Україні включають низький рівень підзвітності перед громадянами, недостатню відкритість процедур ухвалення рішень та обмежену участь громадян у законотворчому процесі [1]. Це негативно впливає на рівень довіри до органів державної влади та стримує розвиток демократичних інститутів. Окрім того, в умовах інтеграції до ЄС на Україну покладаються нові зобов'язання щодо відповідності європейським стандартам, що вимагає покращення правового регулювання у всіх сферах державного управління, зокрема у сфері діяльності законодавчої влади [2].

Європейські країни мають багаторічний досвід ефективного правового регулювання парламентської діяльності, зокрема щодо забезпечення відкритості, доступності та підзвітності законодавчих органів перед суспільством. Використання цього досвіду та адаптація світових практик до українських реалій створить міцну основу для підвищення ефективності діяльності Верховної Ради України, зміцнення демократичних інститутів та сприяння розвитку правової держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зокрема, науковці у сфері конституційного права, такі як Ю. М. Тодика та В. С. Коваль, звертають увагу на необхідність удосконалення механізмів правового регулювання в контексті забезпечення ефективності роботи законодавчих органів, дослідники М. Еванс та Р. Хардінг у своїх роботах аналізують механізми, що використовуються у Великій Британії та Німеччині для забезпечення відкритості парламентської діяльності та доступу громадськості до процесу законотворення. Українські дослідники, такі як І. В. Гончаренко та О. В. Хоменко, активно досліджують можливості адаптації іноземного досвіду адміністративного регулювання до умов України. Крім того, міжнародні організації, такі як Transparency International та Інститут міжнародного розвитку (International Development Institute), публікують регулярні звіти щодо рівня прозорості та підзвітності законодавчих органів різних країн.

Метою цієї статті є оцінка можливостей адаптації передових світових практик у сфері адміністративно-правового регулювання законодавчої влади до українського контексту. Це передбачає аналіз і визначення найбільш ефективних моделей та механізмів правового регулювання діяльності законодавчих органів, які можуть бути застосовані для підвищення ефективності та прозорості роботи Верховної Ради України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративне право відіграє важливу роль у структурі державного управління, встановлюючи систему правових норм, що регулюють діяльність органів державної влади, зокрема законодавчих. У контексті діяльності законодавчої влади адміністративне право сприяє ефективності, підзвітності, прозорості та захисту прав громадян [3].

Прозорість є одним із ключових принципів адміністративного права, особливо коли йдеться про діяльність законодавчих органів. Прозорість передбачає, що всі дії органів влади, зокрема в процесі прийняття законів, мають бути зрозумілими для громадян і відповідати принципу відкритості. Це включає можливість громадськості ознайомлюватися з порядком денним засідань, результатами голосувань, висновками комітетів тощо. Прозорість підвищує довіру суспільства до законодавчої влади, дозволяючи громадянам безпосередньо спостерігати за роботою депутатів та контролювати процес прийняття рішень, що стосуються їхніх прав і обов'язків.

Підзвітність є наступним важливим принципом адміністративного права, що спрямований на забезпечення відповідальності органів законодавчої влади перед суспільством. Підзвітність означає, що ор-

гани влади та їхні посадові особи несуть відповідальність за свої дії та рішення. В адміністративно-правовому контексті це забезпечується шляхом обов'язкового звітування депутатів перед виборцями, надання пояснень щодо ухвалених рішень, а також можливості громадян оскаржувати певні рішення в судовому порядку. Підзвітність не лише підвищує рівень відповідальності влади, а й сприяє зниженню рівня корупції.

Захист прав громадян є принципом, що забезпечує додержання законодавчими органами прав і свобод громадян у процесі прийняття та виконання законів. Адміністративне право гарантує, що закони і рішення, які ухвалює законодавча влада, відповідають вимогам Конституції та правовим стандартам захисту прав людини. Це означає, що всі нормативні акти, ухвалені законодавчою владою, повинні пройти юридичну експертизу на відповідність правам і свободам громадян, що закріплені в національному законодавстві та міжнародних договорах.

Адміністративне право виконує важливу функцію в координації та регулюванні діяльності законодавчої влади, встановлюючи правила і механізми, що допомагають забезпечити ефективність та контрольованість її діяльності. Основними механізмами є підзвітність, перевірка і балансування гілок влади.

Підзвітність як механізм реалізується через обов'язок народних депутатів та представників влади звітувати про виконання своїх обов'язків перед виборцями і представниками контролюючих органів. Законодавча влада має звітувати не лише за ухвалення законів, а й за їхнє втілення та реальні наслідки для суспільства. Це також передбачає розробку системи звітів, аналітичних оцінок, звітів перед громадянами, а також публічних консультацій щодо ключових питань, які розглядаються у парламенті [4].

Перевірка є невід'ємним елементом діяльності законодавчої влади, що дозволяє гарантувати законність та відповідність прийнятих рішень існуючим правовим нормам. Адміністративне право встановлює норми, що регламентують діяльність різних контролюючих органів, зокрема в Україні такими органами можуть бути Рахункова палата, комітети Верховної Ради та інші організації, які здійснюють внутрішню і зовнішню перевірку відповідності дій та рішень парламенту чинному законодавству. Перевірка сприяє виявленню можливих порушень і недоліків у діяльності законодавчих органів та встановленню заходів з їх виправлення.

Балансування гілок влади є ще одним важливим механізмом, закріпленим у адміністративному праві, що запобігає узурпації влади будь-якою з гілок. Це означає, що жодна гілка влади, зокрема законодавча, не має абсолютного контролю та не може зловживати своїм становищем. У цьому контексті адміністративне право виступає як механізм, що визначає обсяг повноважень кожної гілки влади, забезпечуючи дотримання принципу поділу влади. Важливу роль у балансуванні відіграють судові органи, які мають повноваження перевіряти конституційність та законність рішень, ухвалених парламентом.

Для розуміння кращих світових практик адміністративно-правового регулювання законодавчої влади доцільно звернутися до досвіду країн Європейського Союзу та США, де реалізуються ефективні механізми підзвітності, прозорості та контролю, що гарантують надійну роботу законодавчої гілки влади.

Франція має чітко структуровану систему адміністративного права, яка охоплює й регулювання законодавчої влади. Законодавчий процес у Франції характеризується високою прозорістю та залученням громадян до обговорення проектів законів. Одним із важливих механізмів, що забезпечує прозорість, є обов'язкова публікація проектів законів та їх обговорення з громадськістю. Законодавчі ініціативи відкриті для перегляду, а також доступні для обговорення з громадянами, що сприяє їхньому розумінню законодавчих процесів. Крім того, Франція має Конституційну раду, яка перевіряє закони на відповідність Конституції ще до їх підписання, що дозволяє уникати правових колізій та забезпечує відповідність рішень вищим принципам держави [5].

У Німеччині законодавча влада також функціонує в умовах прозорості та підзвітності, що закріплено в основних законах країни. Німецький парламент (Бундестаг) регулярно публікує всі законодавчі ініціативи, а засідання комітетів є відкритими для громадськості. Це дозволяє не лише інформувати населення про розгляд законопроектів, а й надає можливість медіа та громадським організаціям висловлювати свою думку щодо обговорюваних рішень. Німеччина також широко застосовує принципи відкритого уряду (Open Government), що включає оприлюднення результатів голосувань депутатів, чітке структурування обговорення законопроектів, а також звітування перед виборцями. На додаток до цього існує можливість громадських слухань, що забезпечують прямий зворотний зв'язок з населенням [6].

Законодавча система Великої Британії є однією з найбільш традиційних, але водночас вона використовує сучасні методи адміністративного регулювання, що сприяють прозорості та підзвітності. У Великій Британії публікація законопроектів і документів парламентських комітетів є обов'язковою, а громадські обговорення мають постійний характер. Особливу увагу приділено відкритим засіданням парламенту та

публічності рішень, ухвалених обома палатами парламенту. Також активно діє система онлайн-трансляцій засідань, яка дозволяє громадянам відстежувати обговорення важливих питань у реальному часі. Завдяки таким практикам громадськість може оцінювати діяльність своїх представників, що підвищує довіру до законодавчої влади [7].

У Сполучених Штатах також наявна одна з найпрозоріших систем адміністративного регулювання законодавчої влади. Зокрема, Конгрес США зобов'язаний публікувати всі законопроекти, стенограми засідань та результати голосувань, що доступно на офіційних вебсайтах Палати представників та Сенату. Система так званих «слухань у комітетах» є широко застосовуваною, під час якої громадськість має можливість ознайомитися з позиціями представників влади, аналітичними дослідженнями та експертними оцінками. Це дозволяє не тільки детально обговорювати запропоновані рішення, а й отримувати незалежну оцінку впливу законів на життя громадян. Також для підвищення підзвітності депутатів реалізовано механізм «запитів виборців», за допомогою яких громадяни можуть звертатися до представників влади із запитаннями чи скаргами [8].

У країнах ЄС та США активно впроваджуються інноваційні практики і нові технології, які сприяють підвищенню прозорості та довіри громадян до законодавчої влади.

1. Публікація рішень парламентів. Багато країн ЄС мають законодавчі вимоги до обов'язкової публікації результатів голосувань, що дозволяє громадянам стежити за діяльністю своїх представників у парламенті. Наприклад, у Німеччині та Франції результати голосувань, протоколи засідань і стенограми є загальнодоступними. Це допомагає забезпечити підзвітність та підвищує рівень довіри громадян до представників законодавчої влади, оскільки будь-який виборець може перевірити, як голосували депутати з питань, що його цікавлять.

2. Доступ до результатів голосувань. Доступ до результатів голосувань депутатів у режимі реального часу є важливим інструментом підвищення прозорості. У США та Великій Британії, наприклад, такі результати публікуються відразу після закінчення голосувань. Це дає змогу громадянам оцінити діяльність законодавців та, відповідно, впливати на їхні рішення в майбутньому. Подібна практика є ефективним засобом боротьби з непрозорістю та політичною корупцією.

3. Впровадження нових технологій для електронного врядування. У багатьох країнах активно застосовується електронне врядування для забезпечення доступності державних послуг та комунікації громадян із законодавчою владою.

4. Онлайн-трансляції засідань. У Великій Британії та США трансляції засідань парламенту доступні для всіх громадян у реальному часі. Це дозволяє будь-якій зацікавленій особі ознайомитися з процесом ухвалення рішень, обговоренням важливих соціальних та економічних питань, що сприяє формуванню об'єктивної думки про роботу законодавців. Завдяки таким трансляціям виборці можуть безпосередньо бачити, як їхні представники працюють у парламенті, що підвищує довіру до влади та знижує ризики непрозорих рішень.

Загалом досвід розвинених країн показує, що впровадження прозорих механізмів та інноваційних технологій у законодавчий процес є ефективним способом підвищення підзвітності, прозорості та довіри громадян до влади. Україна, інтегруючись до ЄС, може перейняти ці практики для модернізації власної системи адміністративного регулювання та створення більш відкритої, відповідальної законодавчої влади.

Основними законами та нормативними актами, що регулюють діяльність Верховної Ради України, є Конституція України, Закон України «Про регламент Верховної Ради України» та інші акти, які визначають порядок функціонування парламенту та його структурних підрозділів. Крім цього, для забезпечення підзвітності та прозорості парламенту використовуються норми Законів України «Про статус народного депутата України», «Про комітети Верховної Ради України», «Про доступ до публічної інформації» та ін.

Проте попри наявність цих законодавчих актів, система адміністративного регулювання діяльності Верховної Ради потребує вдосконалення для покращення прозорості, підзвітності та інтеграції іноземних практик.

1. Публічність засідань та доступність рішень. Одним з аспектів є необхідність обов'язкового публічного доступу до рішень і протоколів всіх засідань комітетів Верховної Ради, як це прийнято в багатьох країнах ЄС. Закон України «Про регламент Верховної Ради» можна доповнити статтями, що передбачають повну доступність всіх рішень комітетів для громадськості, а також онлайн-трансляції засідань комітетів. Це сприятиме підвищенню довіри громадськості до парламенту, а також зниженню корупційних ризиків.

2. Звітування депутатів перед виборцями. Чинний закон про статус народного депутата потребує доповнень, які зобов'язують депутатів регулярно звітувати перед виборцями щодо своєї діяльності та пояс-

нювати свої голосування. Це можна реалізувати через обов'язкові онлайн-звіти на офіційному сайті Верховної Ради, а також звіти на зустрічах з виборцями.

3. Підвищення ролі громадського контролю. У багатьох країнах світу існують спеціальні органи або механізми, що дозволяють громадянам напряму брати участь в контролі над діяльністю законодавців. В Україні варто запровадити норми, що дозволяють громадянам подавати звернення та скарги безпосередньо до комітетів Верховної Ради з питань парламентського контролю, а також отримувати звіти про реакцію парламенту на ці скарги.

Впровадження світових практик адміністративного регулювання законодавчої влади в Україні, незважаючи на численні переваги, пов'язане з певними викликами та ризиками: опір змінам серед чиновників (спроби запровадити нові механізми прозорості й підзвітності можуть зустріти опір з боку чиновників, які не зацікавлені в розширенні контролю громадськості та підвищенні публічності); технічні складнощі впровадження нових систем (впровадження електронного врядування, онлайн-трансляцій та електронного документообігу може зіткнутися з технічними проблемами, такими як відсутність необхідної інфраструктури, недосконалість програмного забезпечення чи недостатній рівень підготовки працівників); недосконалість правової бази (багато законів України не враховують сучасні вимоги до відкритості та підзвітності, що створює перешкоди для запровадження інноваційних практик. Наприклад, деякі процедури обговорення та голосування в комітетах Верховної Ради потребують спрощення, а доступ громадськості до інформації – додаткових роз'яснень і регулювань).

Для покращення ефективності діяльності Верховної Ради та підвищення рівня довіри громадян можна запропонувати такі зміни:

1. Введення нових механізмів громадського нагляду. Слід створити можливість для представників громадських організацій брати участь у засіданнях комітетів як спостерігачів та мати право на публічні звернення. Це можна реалізувати через внесення відповідних змін до Закону України «Про комітети Верховної Ради України».

2. Перегляд процедур роботи комітетів. Доцільно ввести норми, що зобов'язують комітети Верховної Ради публічно обґрунтовувати свої рішення і розглядати всі законодавчі ініціативи з урахуванням громадської думки. Механізмом може бути запровадження обов'язкового громадського обговорення всіх проектів законів, що стосуються прав громадян, перед їх поданням на розгляд парламенту.

3. Запровадження сучасних технологій електронного врядування. Для спрощення процесу звітування та покращення доступності інформації доцільно впровадити єдину електронну систему документообігу, яка дозволить громадянам стежити за рухом документів у Верховній Раді в реальному часі. Це не тільки полегшить роботу з документами, а й зменшить можливість маніпуляцій під час ухвалення рішень.

4. Оптимізація процедури звітування депутатів перед виборцями. Слід ввести обов'язкове щоквартальне звітування депутатів у відкритому доступі. Така процедура може бути закріплена в законодавстві як зобов'язання для всіх депутатів, що значно підвищить рівень підзвітності та сприятиме взаємодії депутатів з громадянами.

5. Підвищення відповідальності за відмову надавати публічну інформацію. Важливим кроком є введення штрафних санкцій для посадових осіб, які порушують право громадян на доступ до інформації, що передбачено Законом України «Про доступ до публічної інформації». Це створить ефективний механізм відповідальності за приховування інформації від громадськості.

Висновки. Проведене дослідження продемонструвало важливість адаптації передового світового досвіду для покращення адміністративно-правового регулювання діяльності законодавчої влади в Україні. Аналіз прикладів розвинених країн, таких як Франція, Німеччина, Велика Британія та США, показав, що високий рівень прозорості та підзвітності сприяє зміцненню довіри громадян до державних інституцій і підвищує ефективність діяльності законодавчої влади. Особливу увагу приділено ключовим принципам адміністративного права — прозорості, підзвітності, ефективності та захисту прав громадян, які мають бути фундаментом для модернізації української законодавчої системи.

Загалом дослідження дало змогу виділити кілька основних напрямів для реформування законодавчої влади в Україні, зокрема зосереджених на впровадженні механізмів прозорості, підзвітності та залучення громадськості до процесу законотворення. Розглянуто низку практичних кроків, які включають: забезпечення відкритості парламентських засідань та діяльності комітетів; покращення звітування депутатів перед виборцями; впровадження нових механізмів громадського контролю; модернізацію правової бази та інституційних механізмів.

Список використаних джерел

1. Мінка Т. П. Державна служба: проблеми адміністративно-правового регулювання її проходження в органах судової влади. URL: https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/issue_2_2021_04 (дата звернення: 29.10.2024).
2. Стецюк П. Конституційні зміни щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО (проблеми реалізації). *Правові засади європейської та євроатлантичної інтеграції України: досягнення та перспективи : зб. матеріалів учасн. П'ятої міжнар. наук.-практ. конф. Львів, 19 лист. 2021) / відп. за вип. В. Б. Ковальчук; упоряд. І. Д. Софінська. Львів : О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов та ін.; 2-е вид., доповн. Львів : СПОЛОМ, 2021. С. 612–614.*
3. Остапенко О. І., Ковалів М. В., Єсімов С. С. та ін. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. 2-ге вид., доповн. Львів : СПОЛОМ, С. 612–614.
4. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. Адміністративне право. Загальна частина : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2011. 216 с.
5. Законодавчий процес «від початку до кінця»: приклади кращих міжнародних практик. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/0b0498d6d03a6cbe98aa43f79263c51845d3750a0a2da3b1c7f59b5b920a04e0.pdf> (дата звернення: 29.10.2024).
6. Schneider H.-P. The Federal Republic of Germany. URL: http://www.forumfed.org/libdocs/Global_Dialogue/Book_2/BK2-C05-de-Schneider-en.pdf (дата звернення : 29.10.2024).
7. Idrees F., Parliament of UK: Structure and Functions. URL: <https://ssrn.com/abstract=4807099> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4807099> (дата звернення: 29.10.2024).
8. Bucchianeri P., Volden C., Wiseman A. Legislative Effectiveness in the American States. *American Political Science Review*. 2024. 15 Feb. P. 1–19. DOI: 10.1017/S0003055424000042 (дата звернення: 29.10.2024)

References

1. Minka, T. P. (2021). *Derzhavna sluzhba: problemy administratyvno-pravovoho rehuliuвання yii prokhozhenia v orhanakh sudovoi vlady [State Service: Problems of Administrative and Legal Regulation of Its Passage in the Judicial Authorities]*. Retrieved from https://reicst.com.ua/pmtl/article/view/issue_2_2021_04 [in Ukrainian].
2. Stetsiuk, P. (2022). Konstytutsiini zmini shchodo stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnoho chlenstva Ukrainy v YES ta NATO (problemy realizatsii) [Constitutional Changes Regarding the Strategic Course of the State for Acquiring Full Membership of Ukraine in the EU and NATO (Implementation Issues)]. *Pravovi zasady yevropeiskoi ta yevroatlantychnoyi intehtatsii Ukrainy: dosiahnennia ta perspektvy: zbirnyk materialiv uchasyukiv Piatoi mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnika», m. Lviv, 19 lystopada 2021 r.) / vidp. za vyp. V. B. Kovalchuk; uporyad. I. D. Sofinska. Lviv: Kameniar, 11-14 [in Ukrainian].*
3. Ostapenko, O. I., Kovaliv, M. V. & Yesimov, S. S. ta in. (2021). *Administratyvne pravo Ukrainy (zahalna chastyna) [Administrative Law of Ukraine (General Part)]*: navch. posib. [Vyd. 2-e, dop.]. Lviv: SPOLom, 612-614 [in Ukrainian].
4. Alfiorov S. M., Vashchenko S. V., Dolhopolova M. M., & Kupin A. P. (2011). *Administratyvne pravo. Zahalna chastyna [Administrative Law of Ukraine. General Part]*. Navch. posib. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
5. *Zakonodavchyi protses «vid pochatku do kintsia»: pryklady krashchykh mizhnarodnykh praktyk [Legislative Process «From Start to Finish»: Examples of Best International Practices]*. Retrieved from <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/0b0498d6d03a6cbe98aa43f79263c51845d3750a0a2da3b1c7f59b5b920a04e0.pdf> [in Ukrainian].
6. Schneider, Hans-Peter. *The Federal Republic of Germany*. Retrieved from http://www.forumfed.org/libdocs/Global_Dialogue/Book_2/BK2-C05-de-Schneider-en.pdf [in English].
7. Fatima, Idrees. *Parliament of UK: Structure and Functions*. Retrieved from <https://ssrn.com/abstract=4807099> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4807099> [in English].
8. Bucchianeri, Peter & Volden, Craig & Wiseman, Alan (2024). Legislative Effectiveness in the American States. *American Political Science Review*. DOI: 10.1017/S0003055424000042 [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.12.2024